

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora –**Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o strateškem inovacijskem programu Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT) za obdobje 2021–2027: spodbujanje talentov in zmogljivosti Evrope za inovacije***(COM(2019) 330 final – 2019/00152 (COD))***in****Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem inštitutu za inovacije in tehnologijo (prenovitev)***(COM(2019) 331 final – 2019/00151 (COD))**(2020/C 47/10)*Glavni poročevalec: **Antonello PEZZINI**

Zaprosilo	Evropski parlament, 18.7.2019 Svet, 26.7.2019
Pravna podlaga	člena 173(3) in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Sklep predsedstva	24.9.2019
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	31.10.2019
Plenarno zasedanje št.	547
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	168/0/1

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) v celoti podpira sinergijo med Evropskim inštitutom za inovacije in tehnologijo (EIT) in večletnim okvirnim programom Unije za raziskave in inovacije, predlagano v revidirani uredbi v sklopu racionalizacije, ki je bila uvedena s programom Obzorje Evropa, pomeni pa poenostavljeno strukturo za raziskave in inovacije.

1.2 EESO je prepričan, da bodo „Odrpte inovacije“ iz programa Obzorje Evropa prek Evropskega sveta za inovacije zagotovile enotno kontaktno točko za inovatorje z visokim potencialom ter v sinergiji z EIT krepile sodelovanje z ekosistemi in operaterji, s tem pa preprečile podvajanje in prekrivanje ter zagotovile učinkovito dopolnjevanje, kot je navedel Svet v predlogu programa za izvajanje programa Obzorje Evropa ⁽¹⁾.

1.3 V tem okviru bi moral biti EIT ena od glavnih gonilnih sil ciljno usmerjenih inovacij, ki bodo kos družbenim izzivom na področjih, kot so: trajnostni inovacijski ekosistemi; inovacije in podjetniška znanja in spretnosti z vidika vseživljenjskega učenja; krepitev zmogljivosti visokošolskih ustanov; nove, v trg usmerjene rešitve za soočanje z globalnimi izzivi; sinergije in dodana vrednost v celotnem programu Obzorje Evropa.

⁽¹⁾ Medinstitucionalna zadeva 2018/0225(COD) – 8550/19 z dne 15. 4. 2019.

1.4 EESO meni, da bi morali EIT ter njegove skupnosti znanja in inovacij (SZI) imeti večjo vlogo v inovacijskem okolju EU na nacionalni in regionalni ravni, izpopolniti bi morali svoje zmogljivosti za večje in boljše usklajevanje z vsemi zainteresiranimi akterji na različnih ravneh ter povečati ukrepe za vsa podjetja, ne glede na njihovo velikost, da se okrepi podjetniška kultura v EU.

1.5 EESO priporoča, da EIT ohrani in poudari edinstvenost svoje dodane vrednosti kot evropska vodilna sila na področju izobraževanja z visokim strokovnim znanjem o učenju podjetništva skozi prakso (angl. *learning by doing*), ki opredeljuje in preskuša nove metode poučevanja in učenja. Znak EIT bi morali priznavati glavni mednarodni akreditacijski organi in treba bi ga bilo izvoziti zunaj kroga SZI in njihovih partnerjev, da bi v sodelovanju z državami, ki niso članice EU, zlasti z Azijo in ZDA, spodbujali rast inovacijske skupnosti.

1.6 EESO meni, da bi moral EIT podpirati razvoj novih proizvodov z visoko tržno vrednostjo, obogatenih z izobraževalnimi izkušnjami, ki se razširjajo na mednarodni ravni, po zgledu industrijskih doktoratov. To bi nedvomno olajšalo tesnejše in dejavnejše sodelovanje novih trgovinskih partnerjev pri dejavnostih SZI.

1.7 Za boljše vključevanje malih in srednjih podjetij (MSP) bi morale SZI preučiti nove sisteme za izkoriščanje in spodbujanje „učinka bližine“, ki bi vključevali zlasti lokalna in regionalna središča: ta bi lokalnim in regionalnim akterjem omogočala dostop do svetovnih inovacijskih platform.

1.8 EIT in SZI bi morali razviti lastne strategije za financiranje podjetij in razvoja, s katerimi bi podprli utrjevanje inovativnih podjetij. Okrepiti bi bilo treba tudi mreže s svetom financ in s skladi tveganega kapitala.

1.9 EESO priporoča, da se pri razporejanju SZI v večji meri spoštuje geopolitično ravnovesje in bolje pokrije ozemlje EU, začenši s SZI na področju kulturnega in ustvarjalnega sektorja, tudi z namenom, da bi zajeli območja, kot so Jadran/Balkan in Kitajska.

1.10 Glede predloga sklepa o strateškem inovacijskem programu (SIP) za obdobje 2021–2027, EESO meni, da bi bil pri tem procesu potreben celovit pristop, ki bi zajel vse vrste partnerstev (partnerstva med posamezniki, javno-zasebna partnerstva, EIT–SZI, FET–vodilne pobude), kot se zahteva v sklepih Sveta, da bi dobili popoln vpogled v to, kaj se dela v partnerstvih, in da bi dosegli politične cilje.

1.11 EESO načeloma podpira strateški inovacijski program, opisan v prilogi k predlogu sklepa, v kolikor bodo predlagani ukrepi v celoti usklajeni s strateškim načrtom programa Obzorje Evropa, kot je navedeno v skupnem stališču Evropskega parlamenta in Sveta o 9. okvirnem programu ⁽²⁾.

1.12 EESO pozdravlja načelno izjavo, da bo „EIT nadaljeval prizadevanja za poenostavitev, da bi se odpravilo nepotrebno upravno breme SZI, s čimer bo omogočeno prožno in učinkovito izvajanje njihovega letnega poslovnega načrta in večletne strategije“.

1.13 EESO meni, da mora EIT predložiti poročilo o vseh uspešnih inovativnih proizvodih, danih na trg v desetih letih svojega delovanja (stroškovna učinkovitost).

1.14 EESO meni, da so pomembni tudi prizadevanja za poročanje in spremljanje z natančnimi kazalniki učinka, ocena operativne uspešnosti SZI, dejanska realizacija ter rezultati in napredek pri doseganju ciljev v skladu z okvirnim programom Obzorje Evropa.

2. Uvod

2.1 Evropa ima težave pri preoblikovanju izumov v tržne proizvode in storitve, zato je EU pregledala svoje politike na področju raziskav, da bi odpravila lastno nesposobnost, da svojo odličnost na področju temeljnih raziskav pravočasno pretvori v tržno usmerjene inovacije.

⁽²⁾ Medinstitucionalna zadeva: 2018/0224 (COD) – 7942/19 z dne 27. 3. 2019.

2.2 Da bi okrepila svoje inovacijske zmogljivosti, je Evropska unija leta 2008 ustanovila Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT), o katerem je EESO izrazil svoje mnenje ⁽³⁾ in ki je sestavni del evropskega okvirnega programa za raziskave in inovacije.

2.3 EIT je trenutno največji integrirani ekosistem za inovacije v Evropi. Združuje partnerje iz podjetij, raziskovalnih in izobraževalnih ustanov ter podpira SZI. Te skupnosti so široko zasnovana evropska partnerstva, ki lahko obravnavajo posebne svetovne izzive in krepijo razvojne ekosisteme ter spodbujajo povezovanje izobraževanja in raziskav, da se ustvarijo inovacijam prijazna okolja ter spodbudi ustanavljanje inovativnih podjetij v tesnem dopolnjevanju z Evropskim svetom za inovacije.

2.4 Sedanji okvirni program Obzorje 2020 za obdobje 2014–2020 izrecno financira inovacije z novimi javnimi instrumenti, ki so bili vzpostavljeni za okrepitev inovacij v Evropi in nadaljnje spodbujanje sodelovanja podjetij pri dejavnostih na področju inovacij, kot so: javno-zasebna partnerstva, na primer skupne tehnološke pobude, sheme posojil in jamstev, kot je Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja, in tvegani kapital, kot je GIF ⁽⁴⁾.

2.5 S proračunom v višini več kot 300 milijonov EUR za obdobje 2008–2013, 2,7 milijarde EUR za obdobje 2014–2020 in 3,1 milijarde EUR za obdobje 2021–2027 bo imel EIT pomembno vlogo v strategiji Evropa 2020 ⁽⁵⁾.

2.6 EIT si prizadeva za izboljšanje inovacijskih procesov s povezovanjem usposabljanja in podjetništva z raziskavami in inovacijami, pri čemer je izrecen cilj konkretno osredotočanje na oprijemljive rezultate in koristi ⁽⁶⁾.

2.7 EIT deluje prek svojih SZI, tj. obsežnih evropskih partnerstev, ki s povezovanjem organizacij iz izobraževalnega, raziskovalnega in podjetniškega sektorja obravnavajo specifične družbene izzive. EIT zagotavlja nepovratna sredstva za SZI in mora spremljati njihove dejavnosti z učinkovitim nadzorom in razširjanjem rezultatov.

2.8 EIT je vključen v program Obzorje Evropa kot del tretjega stebra („Inovativna Evropa“). Vendar bi bilo treba sinergije in dopolnjevanja ustvariti tudi z drugimi elementi programa ⁽⁷⁾. SZI kot sestavni del EIT veljajo za „institucionalizirana evropska partnerstva“.

2.9 Splošni cilji EIT se odražajo zlasti na področjih njegovega delovanja, opredeljenih v programu Obzorje Evropa, v katerem so določena tudi merila za izbor, izvajanje, spremljanje, ocenjevanje in prenehanje evropskih partnerstev, vključno s partnerstvi SZI-EIT.

2.9.1 Omeniti velja glavna področja delovanja:

- krepitev trajnostnih inovacijskih ekosistemov po vsej Evropi,
- spodbujanje razvoja podjetniških in inovacijskih spretnosti z vidika vseživljenjskega učenja,
- podpora podjetniški preobrazbi visokošolskih ustanov,
- prenos novih rešitev na trg, da bi se odzvali na globalne družbene izzive.

⁽³⁾ UL C 161, 13.7.2007, str. 28, UL C 181, 21.6.2012, str. 122, UL C 62, 15.2.2019, str. 33.

⁽⁴⁾ Skupne tehnološke pobude so bile uvedene za boljše zadovoljevanje potreb industrije na posameznih področjih raziskav. Gre za neodvisne strukture EU z udeležbo industrije in, v nekaterih primerih, držav članic. Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja je bil ustanovljen za izboljšanje dostopa raziskovalcev do dolžniškega financiranja, zlasti za bolj tvegane naložbe v raziskave, tehnološki razvoj in inovacije. GIF – instrument za hitro rastoča in inovativna MSP v okviru programa za konkurenčnost in inovacije zagotavlja tvegani kapital za inovativna MSP ter MSP z velikim potencialom rasti.

⁽⁵⁾ Člen 3 Uredbe (EU) št. 1292/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o spremembi Uredbe (ES) št. 294/2008 o ustanovitvi Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (UL L 347, 20.12.2013, str. 174).

⁽⁶⁾ Sklep št. 1312/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. december 2013 o strateškem inovacijskem programu Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT) – prispevek EIT k bolj inovativni Evropi (UL L 347, 20.12.2013, str. 892).

⁽⁷⁾ Glej opombo 1.

2.10 EIT deluje kot decentraliziran organ EU. Njegov sedež je v Budimpešti. EIT ni raziskovalno središče in ne prispeva neposredno k financiranju posameznih projektov, ampak SZI nudi nepovratna sredstva.

2.11 SZI se izberejo z odprtim razpisom na podlagi prednostnih tem z velikim družbenim učinkom. EIT trenutno podpira 8 SZI, ki združujejo podjetja, univerze in raziskovalna središča v čezmejnih partnerstvih ⁽⁸⁾.

2.12 Vsaka SZI si prizadeva okrepiti zmogljivosti za inovacije z upravljanjem uravnoteženega portfelja dejavnosti v treh sektorjih:

- projekti za podporo inovacijam, namenjeni spodbujanju in razvoju novih inovativnih proizvodov, storitev in rešitev,
- izobraževanje, inovativni izobraževalni programi in programi usposabljanja, ki jih ponuja vsaka SZI v obliki podiplomskih programov (magisterij/doktorat); tečaji za vodstveni/poklicni razvoj; moduli vseživljenjskega učenja; poletne šole z znakom kakovosti EIT,
- ustanavljanje in podpiranje podjetij s programi za zagonska podjetja, da bi podjetnikom in potencialnim podjetnikom pomagali pri pretvarjanju njihovih zamisli v uspešno dejavnost, pri čemer se je treba osredotočiti predvsem na dostop do trga, financiranje, omrežja, mentorstvo in svetovanje.

2.13 Poleg tega vsaka SZI v okviru svoje strategije ozaveščanja izvaja dejavnosti ozaveščanja, komuniciranja, razširjanja informacij ter razvoja regionalne inovacijske sheme (RIS) v tesni sinergiji z EIT.

2.14 EESO je že poudaril, da morajo SZI zagotoviti zastopnost različnih evropskih držav, zlasti ko gre za lokacijo inovacijskih vozlišč, in da „bi bilo treba okrepiti podjetništvo, ki ga spodbuja akademski steber“ ⁽⁹⁾.

2.15 EESO je tudi opozoril, da so SZI skoncentrirane v malo državah in pozval k posebnim prizadevanjem „da se v čim več državah članicah vzpostavijo povezave z laboratoriji, podjetji in raziskovalnimi ustanovami“ ⁽¹⁰⁾.

2.16 Evropski parlament pa je pozval Komisijo, naj ohrani SZI v sedanjem EIT (pri tem je poudaril pomen preglednosti in široke udeležbe zainteresiranih strani) ter „preuči, kako bi Evropski inštitut in skupnosti znanja in inovacij lahko sodelovali z Evropskim svetom za inovacije“ ⁽¹¹⁾.

2.17 EP je na podlagi poročila Računskega sodišča tudi ugotovil, da SZI niso v celoti izkoristile nepovratnih sredstev, ki jim jih je dodelil inštitut, predvsem zaradi nepopolne izvedbe poslovnih načrtov ⁽¹²⁾. Poleg tega je v posebnem poročilu Računskega sodišča EU o EIT navedeno, da njegov zapleten operativni okvir in težave z upravljanjem ovirajo njegovo skupno uspešnost zaradi različnih pomanjkljivosti.

2.18 Svet pa je priznal dokazano dodano vrednost strateških partnerstev in pobud, kot so EIT in ukrepi Marie Skłodowske-Curie ⁽¹³⁾, in v sporazumu o prihodnjem programu Obzorje Evropa se bo tretji steber („Inovativna Evropa“) osredotočil na krepitev prodornih in prelomnih inovacij z ustanovitvijo Evropskega sveta za inovacije, ki bo enotna kontaktna točka za inovatorje z visokim potencialom ⁽¹⁴⁾.

⁽⁸⁾ EIT Climate-KIC: Spodbujanje inovacij na področju podnebnih sprememb v Evropi in zunaj nje; EIT Digital: Za močno digitalno Evropo; EIT Food: EIT Hrana povezuje podjetja, raziskovalna središča, univerze in potrošnike; EIT Health: Skupaj za zdravo življenje v Evropi; EIT InnoEnergy: Pionirske spremembe na področju trajnostne energije; EIT Manufacturing: Krepitev in povečanje konkurenčnosti evropske proizvodnje; EIT RawMaterials: Preoblikovanje surovin v pomembno prednost Evrope; EIT Urban Mobility: Pameten, okolju prijazen in integriran promet.

⁽⁹⁾ UL C 62, 15.2.2019, str. 33.

⁽¹⁰⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 122.

⁽¹¹⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 13. junija 2017 o oceni izvajanja programa Obzorje 2020 ob upoštevanju njegove vmesne ocene in predloga devetega okvirnega programa (UL C 331, 18.9.2018, str. 30).

⁽¹²⁾ Resolucija Evropskega parlamenta (EU) 2019/1483 z dne 26. marca 2019 s pripombami, ki so del sklepa o razrešnici glede izvrševanja proračuna Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo za proračunsko leto 2017 (UL L 249, 27.9.2019, str. 229).

⁽¹³⁾ Sklepi Sveta o prizadevanjih za uresničitev vizije evropskega izobraževalnega prostora, 23. maj 2018.

⁽¹⁴⁾ Svet EU – sporočilo za javnost, 27. marec 2019.

3. Predloga Evropske komisije

3.1 Namen predlogov je zagotoviti večjo odprtost in preglednost SZI ter uskladiti EIT z naslednjim programom EU za raziskave in inovacije (2021–2027), zlasti s predlaganim pristopom za evropska partnerstva v okviru programa Obzorje Evropa, da bi še okrepili inovacijski potencial EU.

3.2 Predlagani proračun v višini 3 milijard EUR pomeni povečanje za 600 milijonov EUR (+25 %) v primerjavi s sedanjim strateškim programom za inovacije (2014–2020), zato se pričakuje, da bo EIT lahko učinkovito financiral obstoječe dejavnosti in nove SZI ter podprl inovacijske zmogljivosti 750 visokošolskih ustanov.

3.3 EIT naj bi izvajal dejavnosti, katerih cilj je:

- krepitev trajnostnih inovacijskih ekosistemov po vsej Evropi,
- spodbujanje razvoja podjetniških in inovacijskih spretnosti z vidika vseživljenjskega učenja in podpora podjetniški preobrazbi visokošolskih ustanov v EU,
- prenos novih rešitev za svetovne izzive na trg.

3.4 Namen predlagane prenovitve uredbe o EIT ⁽¹⁵⁾ je, da bi z novo pravno podlago zagotovili večjo pravno jasnost in boljšo usklajenost z okvirnim programom EU za raziskave in inovacije ter uvedli poenostavljen model financiranja za EIT, da bi se učinkoviteje olajšale dodatne javne in zasebne naložbe ter okrepila upravna struktura EIT.

3.5 V predlogu sklepa o strateškem inovacijskem programu za obdobje 2021–2027, ki mora biti v skladu z okvirnim programom za raziskave in inovacije Obzorje Evropa, je predvideno uresničevanje naslednjih ciljev:

- povečanje učinka SZI na regionalni ravni prek okrepljenih mrež EIT, ki vključujejo več visokošolskih ustanov, podjetij in raziskovalnih organizacij, v povezavi z regionalnimi strategijami pametne specializacije,
- krepitev inovacijskih zmogljivosti visokošolskega izobraževanja,
- ustanovitev novih SZI. EIT bo ustanovil dve novi SZI v najpomembnejših sektorjih glede na prednostne naloge programa Obzorje Evropa. Prva bo osredotočena na kulturni in ustvarjalni sektor, druga pa bo opredeljena pozneje, leta 2025.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO pozdravlja vlogo EIT pri spodbujanju konkurenčnosti EU s podporo inovacijskemu ekosistemu, saj lahko EIT prispeva k razvoju tako imenovanega trikotnika znanja.

4.2 EESO je prepričan, da bodo „Odrpte inovacije“ prek Evropskega sveta za inovacije zagotovile enotno kontaktno točko za inovatorje z visokim potencialom ter krepile sodelovanje z ekosistemi in operaterji inovativnih procesov.

4.3 V tem okviru bi moral biti EIT ena od glavnih gonilnih sil ciljno usmerjenih inovacij, ki bodo kos družbenim izzivom na področjih, kot so:

- trajnostni inovacijski ekosistemi po vsej Evropi,
- inovacije in podjetniške spretnosti z vidika vseživljenjskega učenja, vključno s povečanjem zmogljivosti visokošolskih ustanov,
- nove, v trg usmerjene rešitve za soočanje z globalnimi izzivi,
- sinergije in dodana vrednost v celotnem programu Obzorje Evropa.

⁽¹⁵⁾ Uredba (EU) št. 1292/2013.

4.4 EIT in SZI bi morali imeti pomembnejšo vlogo v inovacijskem okolju EU na nacionalni in regionalni ravni ter okrepiti svoje zmogljivosti za večje in boljše usklajevanje z vsemi zainteresiranimi akterji.

4.5 EIT bi moral biti usmerjen v vsa podjetja, ne glede na njihovo velikost, krepiti podjetniško kulturo EU z vključevanjem vseh družbenih sil, ustvarjati sinergije z Evropskim svetom za inovacije in dodajati vrednost številnim projektom v okviru programa Obzorje Evropa.

4.6 Po mnenju EESO bi morali EIT in SZI dati prednost tako sistematični krepitvi stikov med velikimi in srednje velikimi podjetji, dejavnimi v SZI, kot tudi novim podjetjem in zagonskim podjetjem, ki so vključena v pobude SZI.

4.7 EIT in SZI bi morali razviti lastne strategije financiranja podjetij, da bi z ustreznimi povezavami s finančnim svetom in skladi tveganega kapitala podprli krepitev inovativnih podjetij.

4.8 EESO meni, da bi morala biti finančna podpora EIT uravnotežena glede na velikost, vrsto in zrelost sektorja. Mala in srednja podjetja se veliko težje spoprijemajo z regulativno obremenitvijo in bi jih bilo treba finančno podpirati.

4.9 Za boljše vključevanje MSP bi morale SZI preučiti načine za izkoriščanje in spodbujanje „učinka bližine“, zlasti z lokalnimi in regionalnimi središči, ki bi lokalnim in regionalnim akterjem omogočala dostop do svetovnih inovacijskih platform, ter nuditi strukture in pomoč za MSP.

4.10 EESO meni, da so lokalna in regionalna središča ključnega pomena za prihodnost SZI. Za prihodnjo finančno vzdržnost SZI sta ključnega pomena vključitev v lokalne inovacijske sisteme in izvajanje nalog učinkovitega „vratarja“ za zunanje partnerje.

4.11 Povečati je treba odprtost in preglednost SZI. Postopki in merila izbora partnerjev SZI (polnopravni, pridruženi itd.) bi morali biti javno objavljeni. Pravila za izbor dejavnosti/projektov (npr. predlogov za inovacije) bi morala biti splošno dostopna in razširjena po vsej EU, ustrezne mehanizme za povratne informacije pa bi morali uvesti in spremljati neodvisni organi.

4.12 EESO priporoča, da EIT ohrani in poudari edinstvenost svoje dodane vrednosti v izobraževanju, saj je vodilni v EU na področju izobraževanja na visoki ravni, in razvija strokovno znanje o učenju podjetništva na terenu (učenje skozi prakso). Znak EIT bi morali priznati glavni mednarodni akreditacijski organi.

4.13 EESO meni, da bi moral EIT podpirati razvoj novih proizvodov z močno tržno prisotnostjo, povezano z izobraževalno izkušnjo, na mednarodni ravni po zgledu industrijskih doktoratov.

4.13.1 EESO v celoti podpira uskladitev EIT z večletnim okvirnim programom za raziskave in inovacije EU, predlaganim v revidirani uredbi v okviru programa Obzorje Evropa, kakor tudi predlagana „evropska partnerstva“.

4.14 EESO meni, da bi bilo treba dodatno poenostaviti delovanje tako EIT, katerega upravljanje bi bilo treba okrepiti, kot SZI, ki bi na podlagi istih pravil morale pripravljati letna poročila in sprejemati večletne, ne pa letne poslovne načrte.

4.15 EESO poudarja, da se je treba učinkovito odzvati na ugotovitve Računskega sodišča EU v zvezi z nekaterimi ključnimi elementi modela EIT, ki niso bili ustrezno zasnovani, da bi zagotovili učinkovit in inovativen javni sistem.

4.16 Glede predloga sklepa o strateškem inovacijskem programu (SIP) za obdobje 2021–2027, EESO meni, da bi bil pri procesu potreben celovit pristop, ki bi pokrival vse vrste današnjih partnerstev (partnerstva med posamezniki, javno-zasebna partnerstva, EIT–SZI, FET–vodilne pobude), kot se zahteva v sklepih Sveta.

V Bruslju, 31. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER
